

NY MUSIK

i samarbete med
Borås konstmuseum

Mikael Forsman – ett tonsättarporträtt

Parts – theme (2004)

Parts – variations (2004) Rikskonserters beställningsverk – uruppförande

—paus—

Oui, för soloviolin! (2002) – uruppförande

Mats Persson och Kristine Scholz – piano

Joar Skorpen – violin

Söndagen den 7 november 2004, kl. 16.30

Museet, kulturhuset, Borås

medborgarskolan

Entré 50:- Medl. fri entré

Mikael Forsman (f.1968) är verksam som tonsättare, han spelar och undervisar i gitarr, samt är medlem i improvisationsgrupperna Cue Act och Ulander Forsman och Skytt. Studier, med bland annat kompositionslektioner för Peter Hansen, på Musikhögskolan i Göteborg 1990–94. Han beskriver sitt komponerande och sina verk så här:

Mitt komponerande har likheter med mitt gitarrspel och improviserande. Gemensam är direktheten och impulsiviteten. Dessa står dock under komponerandets gång också i förening med en långsamhet, att sakta arbeta sig in i tonmaterialet. Jag använder mig oftast av flerstämmighet, till exempel kanon, där melodiska fragment får vidgas och bilda varierande kombinationer. De melodiska fragmenten – utifrån (inifrån) vilka styckena sedan tar sig form – vänds och vrids, fram, bak, ner och upp.

Även om mitt komponerande utgår från detta lilla, ger yttre impulser ibland förslag till kompositionens utförande och verktitlarna får ofta antyda dessa idéer.

Ett sådant exempel är *Kvartett-Koincidens*, som är det första stycket av hittills fyra där begreppet koincidens ingår. Sammanförandet i sig är här en bärande idé och utgår från den senmedeltida filosofen Cusanus vackra begrepp *coincidentia oppositorum*, motsatsernas enhet. Detta sammanförande var för mig öppnande på flera plan: de minsta tonmaterialens samklang, musikens många samtidiga flöden över tiden, sammansättningar av musikinstrument etc. Det sistnämnda exemplifieras av *Kvartett-Koincidens*. När jag hade skrivit solostycket för flöjt, klarinett, violin och gitarr fann jag att dessa instrument också skulle bli en utmärkt konstellation, vilket resulterade i denna kvartett. Ett annat exempel är dubbelkonserten *Concert and double*, för violin, cello och stråksextett, där jag lade den vanligtvis efter svitsatsen följande variationsformen ”double” ovanpå och längs med det musikaliska förloppet.

Eftersom musiken låter sig begripas på ett annat sätt än en text, är ibland det poetiska anslaget att föredra. Ett litet försök är *Sentence*, för klarinett, marimba och violoncell, som jag lämnade över med följande antagande: Om orden i en sats ”tänjs ut” (likt toner), tappar denna sitt innehåll och nya sammanhang uppstår. När orden förgrenar sig ut i bokstäverna, tar poesin och bilderna av bokstavsformationerna (konsten) vid och läsaren blir istället betraktare – en poetisk möjlighet.

Parts – theme och *Parts – variations* tillkom båda 2004 och utgår ifrån variationsformen Tema och variationer. Temat i *Parts – theme* är i sig varierat med en till tio toner, och dessa bygger upp stycket i de små och i de vidare formaten. Det skiftande antalet toner i temat har likheter med hur betoningarna i en bebop-fras kan uppfattas. Accentueringarna i en snabb bebop-fras ger ibland några få toner karaktär, medan en melodi i ett långsamt tempo kanske gör att varje ton blir bärande. Med tonvikt på sådana accentueringar kan temat ges olika spelevinklar också med färre toner. I *Parts – theme* har temat varierande funktioner och framträder som enskilda toner eller i ackord. I *Parts – variations* varieras teman och sammanhang från *Parts – theme*, och över de tolv variationerna skiftar intensiteten beträffande tempo och tontäthet.

Ordet part åsyftar delen. I *Parts – theme* åsyftas delarna i deras sammanhang; varje ton breddvid nästa; varje variation breddvid nästa; *Parts – theme* breddvid *Parts – variations*.

Parts – theme, uruppfört i september 2004, och *Parts – variations* skrevs för Mats Persson och Kristine Scholz, det senare på beställning av Svenska Rikskonserter.

Oui, för violin!

Kort efter uruppförandet av *Variations for a while* (2002), som skrevs för Joar Skorpen, fördes diskussioner om ett nytt stycke. Joar föreslog en form där han själv kunde skifta delarnas följd. En utgångspunkt blev Bruno Madernas *Pièce pour Ivry*, som består av sju fragment, vilka spelas i valfri följd. *Oui, för violin!* (2003) har med detta verk en gemensam nämnare i antalet delar, dock här sjuttio (sju-tio), jämfört med sjutton. Sju-tio, eller sju multiplicerat med tio gav också idéer om hur stycket kunde noteras: tio sidor med sju rader på varje. Även om två spelförslag finns – ett horisontellt (rad 1 sid 1–10, rad 2 sid 1–10 o.s.v.) och ett vertikalt (rad 1–7 sid 1, rad 1–7 sid 2 o.s.v.) – väljer violinisten själv följden. Till denna förutsättning förhöll sig sedan komponerandet. Allt tonmaterial, även det efter hand uppkomna, fanns med samtidigt under komponerandet, och varje del (rad) skulle kunna sättas samman med alla andra. De otaliga möjliga kombinationerna av *Oui, för violin!*, det oförutsägbara skeendet, kan föra tankarna till en buss, som byter tidtabell och sträckning för varje tur, eller till en mobil med dess rörliga former. Poetiskt, för musikens skull, korrekt blir kanske också styckets undertitel ”Och ut ur rutt, in i tur”. Dock är ju ändå alltid musiken sin egen kronologi.

Oui, för violin! skrevs för Joar Skorpen.

a5 *ppp* *mp* *mp* *pizz* *mp*

b5 *pizz* *mp*

c5 *mf* *p* *p* *mp* *mp* *sub. p* *mp* *ppp* *p*

d5 *arco* *mp*

e5 *pizz* *mp* *arco* *pp* *p*

f5 *mp* *mp* *mp* *ppp < mp* *p*

g5 *p* *ppp* *pppp*

a6 *col legno* *ord.* *ppppp* *ppppp* *pizz* *p* *arco sul pont.* *ppppp* *col legno* *p*

b6 *con sord.* *ppp* *mp* *mf* *mf* *ppp* *senza sord.*

c6 *pizz* *mf* *mp* *mf* *sub. p* *mp* *p* *ppppp*

d6 *sul pont.* *ppppp* *pizz* *pp* *ppp*

e6 *mp* *ppp* *fff* *mp* *sul pont. → ord.* *mf* *sub. p* *mp < f* *ppppp*

f6 *p* *p* *ppp*

g6 *mf* *mf* *f* *sub. p* *ppp* *p* *mf* *f*

Ur Oui, för violin!